

Сметана І. І.,

кандидат філологічних наук,

старший викладач кафедри українознавства і мовної підготовки іноземних громадян
Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця

МОВНЕ ВИРАЖЕННЯ МОТИВУ СМУТКУ В ІДЮСТИЛІ В. СВДІЗІНСЬКОГО

Анотація. У статті проаналізовано провідний мотив *сму́тку* у творчості В. Свідзінського, що підпорядкований розкриттю емоційного стану ліричного героя – часто на тлі змалювання довкілля – під час його рефлексій надплинністю часу, спогадів про втрату коханої. Вираженню зазначеного мотиву слугують лексичні одиниці, що безпосередньо відображають стан *сму́тку* чи вказують на нього, (*туга, сум, смуток, печаль, запечалля; сумний, сумовитий, смутен, смутливий, журливий, печальний; засмутитись, посмутніти, сумувати, смутитися; сумно, сумно, тоскно*), слова на позначення мовчання, відчуття холоду, а також словообрази природи (*сад, вітер, зозуля*), простору (*поле, гай, місто, кладовище*), часу (*вересень, вечір*).

Визначальними у творчості поета є спогади про рідний край, які допомагають ліричному героєві знайти душевний спокій, забути печалі, переживання, життєві проблеми.

Сум у поезії Володимира Свідзінського набуває й позитивного звучання. Це стосується тих віршів, у яких змальовано тему кохання. Поет зображує почуття суму через персонафікацію образу весни.

Мотив *сму́тку* в поетичній мові письменника тісно переплітається з мотивом *тиші*, що засвідчує передовсім пейзажна лірика, а також досить часто поєднується з мотивом *самотності*, що, безумовно, має логічне пояснення: самотність не є ознакою піднесеного настрою. Особливо це стосується поезій, у яких В. Свідзінський згадує померлу дружину.

Для художнього, емоційного відтворення журби, суму, безвиході ліричного героя автор використовує різні синтаксичні засоби, серед яких домінують повтори, порівняння, ампліфікаційні та градаційні ряди однорідних членів речення. Ці синтаксичні структури побудовані на використанні слів на позначення емоційного стану *сму́тку*. Для посилення змісту, емоційної напруги письменник активно вдається до анафори та алітерації.

Ключові слова: ідіости́ль, поетична мова, мотив, хронотоп, поетична лексика, поетичний синтаксис.

Постановка проблеми. Поетична творчість Володимира Свідзінського є феноменом і становить нове явище в українській літературі загалом. Унікальність полягає в тому, що вона відображає розвиток української літератури «поза реальним “розривом”» [4, с. 485], спричиненим історичними обставинами. Мова поезій автора викликає науковий інтерес лінгвістів. Дослідники звертають увагу на особливості мовного вираження міфологем у поетичній мові В. Свідзінського (С. Белевцова), архетипних і фольклорних образів (І. Гунчик, Н. Данилюк), аналізують народнорозмовні одиниці в його художніх текстах (Ю. Громик) тощо. Недослідженою сьогодні залишається вербалізація мотиву *сму́тку*, що відбиває специфіку індивідуального мовомислення письменника.

Аналіз досліджень. Поетичній творчості В. Свідзінського властиве багатоманіття мотивів, серед яких дослідники (І. Дзюба, Л. Савченко, А. Тимченко) виділяють мотиви саду, руху до невідомого, минулості, проминання, таїни, тиші, втрати (смерті), пам'яті, суму, самотності, рослинні та бестіарні мотиви (у межах останніх мотив сонця-вогню, звіра тощо) [1; 2; 6]. На наш погляд, найбільш виразним в аналізованій поезії є мотив *сму́тку*. Домінування цього мотиву зумовлене впливом на поетичну творчість В. Свідзінського обставин життя та специфікою його художнього мовомислення.

Мета статті – визначити й схарактеризувати засоби реалізації на лексичному та синтаксичному рівнях мотиву *сму́тку* в поезії В. Свідзінського.

Виклад основного матеріалу дослідження. Мотив *сму́тку* є одним із домінантних у творчості автора. Цей мотив підпорядкований розкриттю стану ліричного героя, його переживань, емоцій, часто та тлі змалювання довкілля. Ключові вербалізатори мотиву – лексичні одиниці *туга, сум, смуток, печаль, запечалля; сумний, сумовитий, смутен, смутливий, журливий, печальний; засмутитись, посмутніти, сумувати, смутитися; сумно, сумно, тоскно*. Імпліцитними виразниками мотиву *сму́тку* постають лексеми на означення відчуття холоду, мовчання, а також словообрази природи.

За нашими спостереженнями, поет рідко вдається до прямого називання стану ліричного суб'єкта / об'єкта відповідними дієсловами: *На самоті, / без милої руки, / Я не сумую...* [3, с. 325]; *Чи то моя мила, забута, / Сумує по згублених днях...* [3, с. 33]. Подекуди натрапляємо на образні конструкції, у яких серце як осереддя емоцій постає суб'єктом дії: *Молодість, радість люблю я, і сонце, і пісню люблю я, / Може, тому, що глибоко і довго смутилося серце* [3, с. 123]. Присудок *смутилось* доповнено однорідними обставинними поширювачами *глибоко і довго*, що вказують на тривалість і всеохопність стану *сму́тку* ліричного героя. Ніжність і піднесений настрій – на протиположності до довгій *сму́ті* – передано емоційними словами позитивної оцінки *молодість, радість* та однотипними реченнями з однаковим присудком.

У поетичній мові автора більш показові контексти, у яких прикметники й прислівники означеної семантики поєднуються (як частина присудка чи як обставина) з дієсловами із семантикою сприйняття: *Та смутен я дивлюсь на те* [3, с. 30], *Будуть роси ще вечірні... / сумно я уп'юсь* [3, с. 28]; руху: *В темній алеї / Смутен іду* [3, с. 28]; *Я сумно ішов на захід, / Гнідих шерстинок цукав* [3, с. 300]. Так, В. Свідзінський динамічно передає внутрішній стан ліричного героя, якому не вдалося якнайповніше реалізувати себе в житті: *Лице люстра тупіє в тіні, / Завіси стають*

кам'яні, / І, обчеркнений колом мовчання, / Я глухіше, сумніше горю, / Я горю, як китайський ліхтарик, / Забутий на гілці в старому саду [3, с. 250]. Однорідні обставинні поширювачі способу дії *глухіше, сумніше* разом із присудком, вираженим експресивно забарвленим дієсловом, слугують переданню сумного настрою. Повтор-підхоплення метафорично вжитого дієслова *горю* з оригінальним порівняльним зворотом унаочнює те, що ліричний герой не живе, а тьмяно й безрадісно існує в цьому світі. Підтвердженням цього є також низка образних конструкцій відповідної емоційної тональності, що функціують у згаданій поезії для вираження тужливого, а можливо, навіть смертельно-сумного стану ліричного героя: *мертвіє в тіні; тиша спить; цвіль у жолобках; тиша стікає в великий став; лице люстра трупіє в тіні; обчеркнений колом мовчання; я глухіше, сумніше горю* тощо. Мотив *смуtku* тісно переплітається з мотивом тиші й самотності: саме в безгомінні, тиші, а значить на самоті, ліричний герой відчуває тугу. Показово, що автор часто вдається до порівнянь, які творять сумну тональність поетичного тексту: *...І сумно паде розмова, / Як листя в темну криницю* [3, с. 161].

Уживаючись у ролі предикатів, прикметники й слова категорії стану стають засобом безпосередньої вказівки на емоційний стан ліричного героя чи його сприйняття навколишньої дійсності, наприклад: *Як сумно в селищах рідних, / Коли бідні солом'яні стріхи / В вечірніх примерках тануть. / Як сумно в селищах рідних!* [3, с. 123]. У наведеному контексті акцентуванню уваги читача на безрадісному, печальному настрої в дорогих серцю місцях сприяє кільцевий повтор експресивно забарвленого речення.

Тугу ліричного суб'єкта В. Свідзінський часто передає, удаючись до повторів і градації. Крім того, вираженню інтенсивності вияву емоційного стану *смуtku* слугують ряди однорідних головних членів у безособових реченнях: *Такі ночі, так сяють дні – / Коли б же не тоскно мені, / Не сумно бути мені!* [3, с. 262]; *В парку нам видалось жаско і сумно* [3, с. 231]; – *Сумно і нудно. Усе, як ця гілка, зів'яло для мене* [3, с. 142]. Висхідну градацію створює повтор граматичних форм предикатів стану, які виражають настрій безнадії, зумовлений самотністю: *Тільки сумно, щораз то сумніи / Вертати надвечір додому* [3, с. 197]. В. Свідзінський повторює й цілі речення: *Надщерблений місяць / Жовкне над вирізом гаю. / Темніють у полі забуті скирти; / Листя холодне, давно холодне, / І сумно мені іти <...> / Да сумно ж мені іти* [3, с. 284]. Відтворений поетичний хронотоп (вечір осені) традиційний для змалювання пригніченого емоційного стану. До того ж у контекст, що передує предикативній частині речення, семантика якого безпосередньо вказує на стан ліричного героя, уведено низку лексем (*темніють, забуті, холодне, сумно*), конотація яких передає мотив *смуtku*. Словообрази *забуті скирти, холодне листя* підсилюють один одного й асоціативно відбивають почуття ліричного суб'єкта, чия кохана «тиха в глибокій землі». Такий спосіб розгортання поетичного тексту сприяє формуванню на рівні концептуальної змістової інформації відповідного розуміння читачем стану ліричного героя. Завершує поетичний текст повтор предикативної частини «*Да сумно ж мені іти*», у якій семантику *смуtku* підсилено часткою *да*.

Схожа за тональністю й інша поезія. На тлі осіннього пейзажу В. Свідзінський передає сумний настрій, повтором простого речення акцентуючи увагу читача на зажуреному доквіллі:

Ясно-синіх одсвітів / Смутен зір [3, с. 166]. Мінорну тональність вірша поет підсилює послідовно введеними словами *тінь, холодок, падає, погаслий: На осіннім озері / Тінь, холодок. / В ясно-сині одсвіти / Падає листок. / Я знаю: гасм погаслим / Ідеи ти сама одна* [3, с. 166]. Але звернімо увагу, що предикат *смутен* ужито метонімічно для означення безпосереднього сприйняття ліричним героєм осіннього пейзажу.

Через змалювання просторових понять автор експлікує мотив *смуtku*. Наприклад, зображуючи вмирання природи та всього живого навкруги, В. Свідзінський наділяє сумом усю землю: «*Люблю, люблю. О Боже милий, / Яка сумна твоя земля!*» [3, с. 36]. Для підсилення смислового навантаження, надання особливої емоційності письменник уживає риторичний оклик, а ключова лексема *сумний*, що функціонує в предикаті, перебирає на себе основну думку.

Прикметник *сумний* у функції означення поєднується з іменниками, що називають реалії навколишнього світу: *І снились мені на згасанні, / В сумній непорушній імлі, / Райдуга – радість неба, / Дівчина – радість землі* [3, с. 310]. Засобом алітерації наведене речення немовби поділене на дві контрастні за змістом частини, перша з яких показує спокій, смуток, занепад (підсилено алітерацією звука [с]), друга ж – оновлення, радість, пробудження (передано алітерацією звука [р]). Аналізуючи згадану поезію, О. Старова слушно зауважує, що «образ збезлюдного міста й настрої *смуtku* та відчаю виступають досить природною реакцією поета на атмосферу страху й передчуття загибелі, які були характерні для часу написання твору – 1935 р., коли в Україні саме набували розмаху репресії» [5, с. 78].

Флористичні об'єкти як виразники стану ліричного героя досить часто наділені сумом, печаллю: *Дубовий ліс в сумній покорі / Ронив зів'яле покриття* [3, с. 54]; *І звідки ця музика юна / В старому, сумному саду?* [3, с. 61]. У першому прикладі передано стан осіннього лісу, який кориться силі природи, так само як і життя людини схиляється перед часом та смертю. У контексті епітет *сумна* (покура) вразомдіє з художнім означенням *зів'яле* (покриття). У другому – поет використовує риторичне запитання з однорідними означеннями для увиразнення тужливого, безрадісного стану саду.

Змальовуючи простір, у якому відчувається «єдність часу, минулого й теперішнього, весни й осені» [7, с. 45], автор створює розгорнуту метафору, поєднуючи образ весни з осіннім місяцем – вереснем, наділяючи його ознакою *сумний*: *І я неначе на грані / Якогось краю чарівного, / Де вільно бавитись весні / При домі вересня сумного, / Де жар і холод, блиск і мла / Живуть край себе в супокою, / Як на рослині два стебла, / Одною плекані рукою* [3, с. 279]. У поетичній картині світу В. Свідзінського доволі тонка межа між відтінками *смуtku*. Усвідомлення циклічності життя провокує появу світлого *смуtku*. У цій поезії його створює поєднання часових маркерів *весни* і *вересня*, що творять символічну антитезу буянню життя і його згасання, яку розгорнено далі в контексті й увиразнено порівнянням.

Явища природи допомагають ліричному героєві забути проблеми, переживання, журбу: *Я б одчинив вікно, / Я всім еством моїм / Вдихав би блискавку і грім, / І невидимих крапель шум, / Що заворожує і найсумніший ум* [3, с. 331]. Глибоко передати внутрішній світ ліричного суб'єкта авторові вдається за допомогою складного речення з безполучниковим і підрядним зв'язком,

уведенням лексеми досліджуваного мотиву, вираженої прикметником у найвищому ступені порівняння – *найсумніший* (ум). Окрім того, акцентуючи увагу читача на суб'єкті «я», митець уживає анафору, а для наголошення на об'єктах дії, які допоможуть ліричному героєві заспокоїтися, – однорідні додатки. Речення має бажальну модальність.

Ознакою сумний наділяє В. Свідзінський останній день свого життя: *Настане день мій сумний – / Одлечу, одімкнусь од багаття живого, / Що так високо зметнуло, Так розквітчало чудовно / Свій стівний, поривний вогонь* [3, с. 109]. Означення сумний до лексеми *день* подано в постпозиції в першій предикативній частині, після якої вжито тире, тим самим наголошено на результаті подій та підкреслено сумну тональність вірша предикатами *одлечу, одімкнусь*. Глибина контекстів полягає в метафоричному вживанні цих дієслів.

Доволі частотні в маніфестуванні аналізованого мотиву іменники – назви почуттів. При цьому почуття самі стають активними суб'єктами: *Місяць-гребінь – на ліси далекі, / А на мене сумток та непам'ять* [3, с. 167]; *І погасла радість межі нами, / І печаль повіяла знайома* [3, с. 43]; *І сумток / Розтікався од нагробних руюток* [3, с. 252]; *Туга рве мислі мої, / Як буря метає снігом* [3, с. 238]. В останньому контексті предикативна пара *туга рве*, увиразнена підрядною порівняльною частиною з конкретно-чуттєвою семантикою, постає експресією, що фокусує увагу на силі вияву почуттів ліричного героя.

Інтенсивність вияву переживань і внутрішнього неспокою втілює персоніфікований образ *туги*: *Чую, ходить туга / Круг могого ліжка, / Мов таронтя сіра / Круг житла свого, / А все ближче, ближче / Кроком кострубатим, / Коло ізвиває, / Зв'язує вузли* [3, с. 145]. Інтенсивність емоційних переживань передано як за допомогою семантично потужної лексеми *туга*, так і завдяки розгорнутому порівнянню з об'єктом фауни *таронтя*, наділений у мовній картині світу значенням небезпеки, загрози. За цим порівнянням стоїть цілий сценарій, що має градаційний характер (наближення), який підкреслено повтором *ближче, ближче* і синтаксичним паралелізмом двох частин складного речення в перших чотирьох рядках.

Сум у поезії В. Свідзінського набуває й позитивного звучання. Це стосується тих віршів, у яких змальовано тему кохання. Поет зображує почуття суму через персоніфікацію образу весни: *Сум у погляді весни. / Віє тьмою ліс німий. / Сумток юного чола – / Тінь летячого орла: / Голубіше подихнеш, / Ласкавіше обів'єш* [3, с. 99]; *Була весна, що й я кохав / Ту поломінь, той сумток чистий, / Той трепет серця променистий – / Чи хто відчув їх, чи пізнав, / Чи аромат їх хто уймав, / Як знак безмовного привіту / Из-за межі чужого світу* [3, с. 66]. Позитивного забарвлення мовному образів *сумтку* надає епітет *чистий*. Ампліфікаційний ряд, до якого входить й аналізована образна конструкція, слугує вираженню почуття закоханості. Змінює тональність поетичного тексту, створювану позитивно забарвленими образами (*весна, поломінь, сумток чистий, трепет серця променистий*), порівняльний зворот, який передає відчуття безнадії: ліричному героєві ці радісні почуття більше не пережити, вони лишилися за «межею чужого світу».

На позначення суму, розлитого в природі, поет уживає слово *запечалля*: *Запало сонце в далекі землі, / І в запечаллі склонилось поле...* [3, с. 72]. Варто звернути увагу, що вже в наступному рядку

втіленню мотиву *сумтку* слугує словообраз безгоміння: *І поніміли шумкі дерева, – що вказує на взаємопереплетення мотивів сумтку й тиші*.

Визначальними у творчості поета є спогади про рідний край, які допомагають ліричному героєві знайти душевний спокій, забути печалі, переживання, життєві проблеми: *Я знов твій гість, землі куточку милий! / Не перший раз мене приймаєш ти, / Щоб одвести од мене сум і втому* [3, с. 328]. Образ саду в ріднім краю являється в спогадах про безтурботне дитинство: *Та все життя моє, у снах глибоких, / Як вірний друг, являвся ти [сад] мені / В такій красі блискучій, хоч сумний, / В такім солодкім, хоч примерклім сьвіті, / Що плакало і завмирало серце* [3, с. 328]. Тут означення *сумний, примерклий* контрастують із *блискучий, солодкий*, що емоційно передають спогади про щасливий час, якому немає вороття.

Словесно-живописний характер природних явищ свідчить, що поет не просто віддає данину любові до рідної природи, а таким чином розкриває внутрішній світ, виливає свій сум та печаль: *Дзвенить і б'є колючий суховій, / Ах, сумтен, вітре, вічний голос твій!* [3, с. 327]; *Нежданий сніг упав на брость зелену, / Як сум на серце молоде...* [3, с. 24]; *Стану, погляну – так сумтно / Стелеться чорна зябля* [3, с. 86]. У контексті невеселих настроїв підсилено епітетами *колючий (суховій), нежданий (сніг), чорна (зябля)*, а в другому прикладі ще й контрастами *сніг – брость зелена, сум – серце молоде*. Паралельно зображуючи небесний та земний простори, наділяючи птахів почуттям печалі та скорботи, автор передає власне трагічне сприйняття світу: *Над ними хмари, як примари, / Пливають без дум, / А долі – срібне щebetання, / Зозулі сум* [3, с. 40].

Досліджуваний мотив репрезентовано й у змальованні голодного українського села. Це був час, коли й сам В. Свідзінський терпів поневіряння, відчував сумок та душевний біль: *Одна Марійка, друга Стефія звалась, / Як островок горошку голубого / На житнім полі, так вони цвіли, / Переживаючи дівочі дні / Смутливими піснями України. <...> Село моє, що сталося з тобою? Померхло ти, зів'яло, посмутніло* [3, с. 110]. Для увиразнення зажуреного стану довкілля письменник використовує складне речення, уводячи епітет *смутливий* до відокремленої обставини, а також просте речення з градацією однорідних присудків, що мають негативну семантику.

Мотив *сумтку* в поетичній мові письменника тісно переплітається з мотивом *тиші*, що засвідчує передовсім пейзажна лірика. Природа – це простір буття ліричного героя: *Я плеканець полів сумовитих / І тиші грабових гаїв* [3, с. 59]. Змальовуючи зимовий пейзаж, автор наділяє місяць безмовною тугою: *В синій пустині / Сіє місяць, / В безмовний сумок / Закований. <...> ... В безмовний сумок / Місяць закований* [3, с. 53]. Для зосередження уваги реципієнта на зажуреному стані природи митець створює кільцевий повтор, при цьому в останньому реченні він ставить відокремлене означення в препозицію до означуваного слова й використовує розділовий знак три крапки перед останнім реченням для уповільнення інтонації.

Логічно, що в контексті поетичних творів мотив *сумтку* перегукується й з мотивом *смерті*. Роздумуючи про конечність життя, потойбічний простір, ліричний герой відчуває сум і печаль: *Знову в душі мої знайомий сум замрів, / І знов зовуть мене далекі кра-*

їни, / Де все інакове: життя і річ людини, / Земля і небеса, поля і цвіт гаїв [3, с. 298]. Для відзеркалення переживань ліричного суб'єкта, підкреслення журливої тональності вірша письменник уживає складне речення з різними видами зв'язку, використовуючи в першій предикативній частині лексему *сум* у функції підмета.

Досить часто простежуємо поєднання мотиву *сму́тку* й *самотності*, що, безперечно, зрозуміло: самотність не є ознакою піднесеного настрою. Особливо це стосується поезій, у яких В. Свідзінський згадує померлу дружину: *І я, сумуючи, не раз / На самоті, в вечірній час, / Як образ твої мені сяв, / Про тебе їм оповідав* [3, с. 297].

Створюючи глибокий образ самотньої людини, автор передає думки ліричного героя, сповнені тугою за минулим, печаллю через минулість, швидкоплинність життя: *А на світанку не коритись дневі / І не вертатись до життя, / А обертаєш в листочки тополеві, / В каміння, повне забуття, / Щоб не приймати в слух / Ні гіркоту, ні голосу, ні шуму, / Ні пісню вилитого суму / Над приреченим на загибель цвітом, / Над цим прекрасним і печальним світом* [3, с. 344]. Для створення динамічності, напруги, емоційності дії частини складнопідрядного речення ускладнено однорідними присудками із заперечною часткою *не* і без неї. Паралельно, для об'єктивного й виразного відтворення почуттів, ужито однорідні додатки з повторюваним сполучником *ні*. Експресивних відтінків надають оповіді однорідні означення *прекрасним* і *печальним* (світом). Для увиразнення мовлення та посилення образів *сму́тку* / *самоти* письменник використовує анафору: у першій строфі *а-а*, в останній – *ні-ні; над-над*.

Навіть у назві твору «Як інколи сумую самотою» поєднуються лексеми, що вербалізують обидва мотиви – *сму́тку* й *самотності*. Одинокій людині, яка не має підтримки, важко досягти бажаного. Про це йдеться в рядках, де ліричний герой сумує наодинці: *Як інколи сумую самотою, / Не знаючи, відкіль пливе печаль, / Мені буває жаль, / Що я, не владний над струною, / Не можу музику збудити, / Журливу дівчину у райдужному строю* [3, с. 345]. Поєднання лексеми *сумую самотою* в синтаксичній конструкції семантично підсилюють одна одну, концентруючи увагу на глибоких почуттях ліричного героя. Для образного відтворення внутрішнього світу суб'єкта використано складне речення з безсполучниковим і підрядним зв'язком. Лексеми досліджуваного мотиву автор уводить спочатку в предикат для підкреслення емоційності дії, а потім у підмет для акцентування уваги реципієнта на невеликому настрої. Трагічний душевний стан ліричного героя автор передає добром лексем відповідної семантики (*сумую самотою, печаль, жаль, журлива* (дівчина), до того ж тричі вводить у контекст заперечну частку *не*, указуючи на незнання виходу, безсилля та неспроможність суб'єкта щось змінити. Алітерація звуків [с-з-ж] посилює, як нам видається, мотив суму, жури.

Досліджуваний мотив переплітається також і з мотивом *смерті* та *самотності*. Наприклад, зображуючи дівчину, яка прийшла відвідати чиюсь могилу на кладовищі, автор передає сумну картину: *Так сумно тут здавалось самотою, / А ти, дівчинонько, прийшла – / І стало так, неначе ти з собою / Ясного сонця принесла* [3, с. 21]. Печальний настрій відтворюється в межах складного речення із сурядним і підрядним зв'язком, де в першу предикативну частину уведено лексему *сумно* як головний член.

У кінці, щоб зацентрувати увагу на журливому образі дівчини, письменник уживає просте речення, ускладнене відокремленими обставинами: *А ти стоїш, головку похиливши, / Як анголь сму́тку й красоти* [3, с. 21], виносячи сему *сму́тку* в порівняння та нівелюючи її головною семою слова *красота*.

Висновки. У поезіях В. Свідзінського реалізація мотиву *сму́тку* пов'язана переважно із зображенням емоційного стану ліричного героя під час його рефлексій надплинністю часу, його невідворотністю, спогадів про втрату коханої. Словообрази *сму́тку*, печалі можуть мати позитивне забарвлення як утілення стану закоханості, споминів про давно минулі безтурботні часи. Вираженню мотиву слугують мовні одиниці, що безпосередньо виражають стан *сму́тку*, а також образні конструкції. Для художнього, емоційного відтворення журби, суму, безвиході ліричного героя автор використовує різні синтаксичні засоби, серед яких домінують повтори, порівняння, ампліфікаційні й градаційні ряди однорідних членів речення. Ці синтаксичні структури побудовані на використанні слів на позначення емоційного стану *сму́тку*. Для посилення передаваного змісту, емоційної напруги письменник активно вдається до анафори й алітерації. Перспективним є дослідження лексико-синтаксичного втілення провідних мотивів поетичних творів В. Свідзінського, що дає змогу увиразнити смислові доміанти художнього світу митця.

Література:

1. Дзюба І. «...Засвітився сам од себе». Свідзінський В. Медобір. Сучасність, 1975. С. 165–177.
2. Савченко Л.Г. Образ дому в поетичній мові Володимира Свідзінського. Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. 2012. № 1014. Серія: Філологія. Вип. 65. С. 60–64.
3. Свідзінський В. Твори : у 2 т. / вид. підготувала Е. Соловей. Київ : Критика, 2004. (Відкритий архів). Т. 1. Поетичні твори. 584 с.
4. Соловей Е. «Роботи і дні» поета. В. Свідзінський. Твори : у 2 т. / вид. підготувала Е. Соловей. Київ : Критика, 2004. (Відкритий архів). Т. 1. Поетичні твори. С. 447–516.
5. Старова О.О. Художня концепція смерті-воскресіння в українській міфософській ліриці першої половини ХХ століття : дис. ... канд. філол. наук. : 10.01.01. Харків, 2011. 226 с.
6. Тимченко А.О. Мотивна структура поезії Володимира Свідзінського : автореф. дис. ... канд. філол. наук. : 10.01.01. Харків, 2010. 19 с.
7. Токмань Г. Поетична мариністика Володимира Свідзінського. Слово і час. 2009. № 5. С. 39–48.

Smetana I. Language expression of motif of sadness in V. Svidzinsky's idiostyle

Summary. The article analyzes the leading motif of sadness in the V. Svidzinsky's writing, that is subordinated to the disclosure of some emotional state of a lyrical hero. It is often against the background of depicting of environment; during his reflections on the fluidity of time, the memories about the loss of his beloved. The lexical units are designed to expression of noted motif, which directly reflect or refer to the state of sadness (sadness, sorrow; sad, wailful; grieve; wistfully), words to signify silence, feeling of coldness, as well as words of nature (a garden, wind, a cuckoo), space (a field, a grove, a city, a cemetery), time (a September, an evening).

Defining in the poet's writing are the memories of his native land, which help the lyrical hero to serene, forget sadness, rueful feeling, life problems.

Sadness in Volodymyr Svidinsky's poetry is also positive. This deals with the poems where the topic of love are expressed. The poet reflects the sense of sadness through the personification of an image of a spring.

The motif of sadness in the writer's poetic language is closely intertwined with the motif of silence, that attests primarily to the landscape lyrics. Very often enough it is combined with the motif of loneliness, that undoubtedly has a logical explanation: loneliness is not a sign of good mood. This is especially deals with the poems where V. Svidzinsky mentions his dead wife.

The author uses various syntactic means, among which are repetitions, comparisons, amplification and gradational series of homogeneous members of the sentence. He uses them for artistic, emotional reproduction of grief, sadness, hopelessness of the lyrical hero, These syntactic structures are based on using of words to indicate the emotional state of sadness. The writer actively resorts to anaphor and alliteration to enhance the content, emotional tension.

Key words: idiostyle, poetic language, motif, space-time, poetic lexicon, poetic syntax.